KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z pieśni Kochanowskiego

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D**

3. (3 pkt) **1. P; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (5 pkt) **1–D, 2–A, 3–C, 4–B, 5–E** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) **(1) stoicką; (2) epikurejską** — po 1 pkt za lukę

6. (3 pkt) **(1) Bóg; (2) dzisiejszy; (3) odkładając** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Gospodarz zmusza gości do picia niesmacznego piwa i patrzy krzywo, gdy ktoś nie wypija do dna. Goście się upijają, wybucha bójka — kufle lecą jak grad, ktoś dostaje konwią w głowę, sięgają nawet po arkabuzy — a nazajutrz się godzą i znów piją i śpiewają. Podmiot dziękuje za taką „cześć": nie chce, by go męczono zamiast częstować, oddaje innym pierwszeństwo w piciu i woli gościnność z dobrej woli, bez przymusu. Patrzy na ucztę z ironicznym dystansem.
Punktacja: Przebieg uczty (co najmniej dwa elementy): gospodarz przymusza do picia i krzywo patrzy, gdy ktoś nie pije do dna; gospodarz gniewa się, fuka na służbę; pijani goście wszczynają bijatykę (kufle lecą jak grad, konwie, arkabuzy); nazajutrz się godzą i znów piją, śpiewają — 1 pkt. Postawa podmiotu: odrzuca przymus picia, woli dobrą wolę i gościnność bez niewoli, dystans i ironia wobec pijaństwa, nie bierze udziału w rywalizacji — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot przyznaje, że długo pozwalał się wodzić za nos, choć jego starania nie były doceniane. Chciał złość ukochanej przezwyciężyć uprzejmością, a jej niewdzięczność — swoją stałością, ale to nic nie dało, bo jej umysł zawsze był inny niż jego. Postanawia więc raz na zawsze się z nią rozstać: żegna niewdzięczne wrota jej domu i życzy im, by pokryły się pajęczyną, pleśnią i rdzą.
Punktacja: Wskazanie prób: długie cierpienie i wierna służba, chciał przemóc złość uprzejmością i niewdzięczność stałością — 1 pkt. Zakończenie: żegna się z nią raz na zawsze, przeklina „niewdzięczne i nieludzkie wrota" jej domu (pajęczyna, pleśń, rdza) — pożegnanie i zerwanie — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Fortuna jest zmienna: u niej łatwo się zdarza, że kto stał, upada, a ten, kto niedawno leżał u jej nóg, po chwili patrzy na innych z góry. Ludzie są w jej władzy („my siedziem w jej prawie"), czyli są od niej zależni. Podmiot radzi, by tak ułożyć umysł, żeby umieć znosić i szczęście, i nieszczęście — nieszczęście mężnie wytrzymać, a w szczęściu się nie wywyższać. Gdy szczęście odchodzi, trzeba oddać to, co się dostało, i schronić się we własnej cnocie.
Punktacja: Działanie Fortuny: jest zmienna, kapryśna — kto stał, upada, a kto leżał u jej stóp, wkrótce wywyższa się; człowiek jest w jej władzy — 1 pkt. Postawa: umieć znosić szczęście i nieszczęście — w nieszczęściu mężnie wytrzymać, w szczęściu się nie wynosić; gdy szczęście odejdzie, oddać je i schronić się w cnocie — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, młodzież szlachecka jest zniewieściała: syn szlachcica nie umie wsiąść na konia i pojechać na łowy z oszczepem, za to dobrze zna kufel, karty i zakazane prawem kości. Po drugie, ojcowie dla majątku łamią prawo — krzywoprzysięgają i wydzierają ziemię sąsiadom, by zostawić ją niegodnemu potomkowi. Poeta zauważa też, że uchwala się prawa, ale nikt nie przestrzega dobrych obyczajów.
Punktacja: Po 1 pkt za każdy z dwóch poprawnie wskazanych i osadzonych w tekście przejawów, np.: syn szlachecki nie umie wsiąść na konia ani jechać na łowy, zna za to kufel, karty i zakazane kości; ojciec krzywo przysięga i zagarnia mienie sąsiada dla potomka; prawa i statuty są uchwalane, ale nikt nie trzyma się dobrych obyczajów; urzędy przymykają oczy na występki; chciwość i pogoń za bogactwem. Maks. 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (5 pkt) **1–D, 2–E, 3–C, 4–B, 5–A** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) **(1) kompasem; (2) łódź** — po 1 pkt za lukę

6. (3 pkt) **(1) męża; (2) domu; (3) koroną** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot drwi ze starzejącej się kobiety, która oszukuje samą siebie: jej lustro kłamie, a prawdziwe pokazałoby szorstką skórę, niezbyt białe zęby i zmarszczki pod oczami, których nie zatrą nawet weneckie farby. Mimo to tańczy i ubiera się jak młoda, przyganiając młodym. Radzi jej, by nie przeszkadzała młodej Zosi i poprzestała na zabawach, bo w jej wieku lepiej prząść kądziel niż siedzieć za stołem w wianku obok młodzieńca.
Punktacja: Zarzut: starzejąca się kobieta udaje młodą — ufa kłamliwemu lustru, nie widzi szorstkiej skóry, niebiałych zębów, zmarszczek pod oczami, stroi się i tańczy jak młode dziewczęta, przygania młodym — 1 pkt. Rada: w jej latach czas porzucić świat i zabawy, lepiej przystoi jej prząść kądziel niż siedzieć w wieńcu przy młodzieńcu; nie przeciwić się młodej Zosi — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pieśń powstała pod wpływem pogańskiego najazdu na Podole — w utworze „Niewierny Turczyn psy zapuścił swoje", a jeńców zagnano „do hordy dalekiej". Podmiot liryczny wyraża ból i wstyd z powodu spustoszenia ziem ojczystych oraz krytykuje bierność i niezgodę szlachty, która nie potrafi się zjednoczyć w obronie kraju. To wyraz postawy patriotycznej i obywatelskiej troski o losy Rzeczpospolitej, typowej dla renesansowego ideału dobrego obywatela.
Punktacja: Wskazanie kontekstu — najazd pogański na Podole (uznawać: turecki, tatarski, turecko-tatarski, „pohańców") (1 pkt) + wskazanie postawy: ból, wstyd, krytyka bierności i niezgody szlachty (1 pkt). Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot sam ogrodził winnicę, by nie szkodziły jej zwierzęta i ptaki, podlewał ją w upał i okrywał przed mrozem. Gdy przyszedł czas zbioru, ktoś obcy oberwał winogrona i teraz cieszy się tym, co zdobył bez trudu, a podmiotowi pęka serce. Zaznacza jednak, że żałuje tego, co nigdy naprawdę nie było jego. Historię można odczytać jako przenośnię miłosnego zawodu: podmiot długo zabiegał o kobietę, a zdobył ją inny, który nie włożył w to żadnego wysiłku.
Punktacja: Fakty z tekstu: podmiot sam ogrodził winnicę, podlewał ją i okrywał, a gdy miał zbierać owoce, ktoś obcy oberwał jagody i cieszy się nimi bez pracy — 1 pkt. Odczytanie przenośne uzasadnione tekstem: np. miłosne rozczarowanie — kobieta, o którą się starał, przypadła innemu; albo utrata owocu własnej pracy (podmiot podkreśla, że winnica nigdy nie była naprawdę jego) — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Obraz miecza wiszącego nad szyją pokazuje, że możny człowiek żyje w ciągłym lęku: nie smakują mu wystawne potrawy i nie uśpi go słodki śpiew, podczas gdy prosty człowiek zaśnie nawet na złym posłaniu. Troska towarzyszy panu na okręcie i w siodle. Stąd wniosek podmiotu: skoro marmur i ściany obite jedwabiem nie leczą serca, nie ma powodu zazdrościć komuś kosztownych pałaców — lepiej mieszkać w swoim ojczystym domu.
Punktacja: Funkcja obrazu: pokazuje, że władza i bogactwo nie dają spokoju — kto żyje w ciągłym zagrożeniu i lęku, nie cieszy się ucztą ani nie zaśnie przy śpiewie (nawiązanie do miecza Damoklesa jako kontekst dopuszczalny) — 1 pkt. Wniosek: skoro marmur i jedwabne ściany nie ulżą sercu, nie warto zazdrościć pałaców; lepiej mieszkać w swoim ojczystym domu (umiar, poprzestawanie na swoim) — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 23 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	21–23 pkt
dobry (4)	18–20 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	7–11 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/piesni-kochanowskiego**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.